

Kulturminner for alle?

-universell utforming og kartlegging av fredete omgivelser
2024

Universell Utforming AS

Forord

Våre kulturminner bør kunne oppleves av hele befolkningen og tilreisende turister. Mange kulturminner er ikke tilrettelagt for mennesker med nedsatt funksjonsevne og det er mye usikkerhet rundt dette hos ansatte og ansvarlige.

Prosjektet «Kulturminner for alle?» hadde som mål å spre kunnskap om hvordan norske kulturminner kan tilrettelegges bedre for alle. Kartlegging av case med tverrfaglig samarbeid har ført til økt kompetanse og åpnet blikket for å se mulighet for forbedringer.

Målgruppen for rapporten er de som jobber med kulturminner og andre som er interessert i universell utforming av kulturminner.

Vi vil takke Hanne Huseby fra Akershus fylkeskommune og Rakel Margrete Skjerve fra Vestfold fylkeskommune for godt samarbeid og stort engasjement i sammenheng med organisering av workshop med kartlegging og under hele prosessen. Vi takker også aktive bidragsytere fra musene og foredragsholderne som holdt innlegg på innledende kurs og på fagmøtet i etterkant av kartleggingene, se program vedlagt i rapporten.

Prosjektet er gjennomført med tilskuddsmidler fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og økonomisk bidrag fra Akershus fylkeskommune. Prosjektleder har vært Heidrun Lommertz i Universell Utforming AS. I tillegg har Trine Presterud deltatt på workshopene og underveis i prosessen med gode råd og innspill.

Foto: Universell Utforming AS der ikke annet er oppgitt

Forsidebilde: Fetsund lenser

Oslo, april 2025

Universell Utforming AS

Innhold

1	Innledning	4
2	Beskrivelse av metoden	4
2.1	Digitalt kurs	4
2.2	Workshoper	5
2.3	Digitalt fagmøte	6
3	Workshop case Fetsund lenser, Akershus fylkeskommune	9
	Gruppe 1: Vinkelen, gammel arbeiderbolig	9
	Gruppe 2: Anlegget på elva	11
	Gruppe 3: Kafe, butikk og WC	13
	Gruppe 4: Uteområdet, ankomst og generelt.....	15
4	Case: Munchs hus og hage, Vestfold fylkeskommune	17
	Gruppe 1: Munchs hus	17
	Gruppe 2: Munchs hage/Munchparken	19
	Gruppe 3: Besøksenter/Rådhuskvartalet	20
	Gruppe 4: Åsgårdstrand/Logistikk.....	21
5	Evaluering av prosjektet	23
	Vedlegg 1 Forslag til sjekkpunkter ved kartlegging	24
	Vedlegg 2 Programmer på kurs, workshoper og fagmøte	28
	Digital fellessamling.....	28
	Spørreundersøkelse med evaluering av digital fellessamling	29
	Workshop Fetsund lenser, Akershus fylkeskommune	32
	Workshop Munchs hus og hage, Åsgårdstrand, Vestfold fylkeskommune.....	33
	Digitalt fagmøte.....	34
	Vedlegg 3 Utdrag av lovverk	35
	Likestillings- og diskrimineringsloven.....	35
	Kulturminneloven.....	35
	Plan- og bygningsloven.....	35
	Byggeteknisk forskrift, TEK17	36

1 Innledning

Universell Utforming AS søkte om og mottok tilskuddsmidler i 2024 for å gjennomføre et prosjekt om universell utforming av kulturminner. Akershus fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune har vært samarbeidspartnere. Prosjektet har bidratt til økt kompetanse og bevissthet om universell utforming av norske kulturminner som er fredet eller vernet. Målet var å inspirere til å se muligheter, gjennom foredrag og praktisk kartlegging med involverte personer i fylkeskommuner, kommuner, brukerrepresentanter og andre.

Rapporten beskriver metoden for gjennomføringen av prosjektet og oppsummerer resultat fra kartlegging av de to ulike kulturminnene; Fetsund lenser og Munch hus og hage. En kombinasjon av foredrag og praktisk kartlegging i tverrfaglige grupper førte til økt kunnskap om universell utforming og ga deltakerne inspirasjon til å se muligheter. Resultat fra kartleggingen viser eksempler på mulige utbedringstiltak som kan gjøre kulturminnene mere tilgjengelige. Målgruppen for rapporten er de som jobber med kulturminner og andre som er interessert i universell utforming av kulturminner.

Kapittel 2 beskriver metoden som er benyttet og kapittel 3 og 4 beskriver workshopen ved de to casene med resultater fra kartleggingene. I vedleggene finnes en sjekkliste til hjelp ved kartlegging, program for kurs, workshop og fagmøte og til slutt en kort oversikt over aktuelt lovverk.

2 Beskrivelse av metoden

Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Akershus fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune som valgte ut aktuelle kulturminner. Valget landet på Fetsund lenser i Akershus og Munchs hage med tilhørende bygg og omgivelser i Åsgårdstrand. Etter valg av case ble det holdt et digitalt kurs for alle involverte for å gi en grunnkompetanse. Kurset var en forberedelse til workshop med praktisk kartlegging ved hvert av casene. Det ble valgt å åpne for fri, gratis deltakelse på kurset for andre som ikke deltok i prosjektet. I etterkant av de to workshopene ble det gjennomført et digitalt fagmøte for å dele resultat og erfaringer fra kartleggingen.

Kort om metoden:

- Digitalt halvdagskurs som kompetanseheving og forberedelse til kartlegging
- Kartlegging i tverrfaglig grupper med deling og refleksjoner i plenum etter kartleggingen – en dag på hvert case
- Digitalt fagmøte med presentasjon av erfaringer om prosessen

2.1 Digitalt kurs

Prosjektet startet med et digitalt kurs med faglige foredrag, brukererfaringer og presentasjon av et eksempel på tverrfaglig kartlegging av kulturminner.

Det var innlegg fra ulike aktører. Riksantikvaren, personer med nedsatt funksjonsevne som delte egne erfaringer, Hardanger og Voss museum presenterte sine erfaringer fra kartlegging av Agatunet. Universell utforming AS presenterte kartleggingsmetoden og holdt innlegg om universell utforming og forankring i lovverket samt forskjellen på vurdering av nye og eksisterende bygg og omgivelser.

Kurset var for deltakere som senere skulle gjennomføre den tverrfaglige kartleggingen, men var også åpent for andre interesserte.

2.2 Workshoper

Workshopen ved hvert av casene inneholdt i hovedsak kartlegging og vurdering av behov for utbedringstiltak. Det ble gjennomført forenklet kartlegging av kulturminner ved to ulike steder. Disse workshopene ble utført i samarbeid med ansatte og ansvarlige i fylkeskommunene og kommuner. Hvert kulturminne kartlegges i tverrfaglige grupper som vurderte ulike områder og temaer. Kartlegging ble utført med vurdering av status uten bruk av måleutstyr. Det handler om å se og oppdage barrierer og utfordringer for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Mulige utfordringer, utbedringstiltak og løsninger diskuteres i gruppene og presentasjon på slutten av workshopen.

Hensikten med kartleggingen er å finne grunnleggende mangler/barrierer og mulige forbedringer som ivaretar målsettingen med både Likestillings- og diskrimineringsloven og Kulturminneloven.

Det er sentralt å få en oversikt over status, behov for utbedring og vurdere muligheter for forbedringer. Sentrale avvik og mangler prioriteres. Det må sikres at alle kan bruke anlegget på en likestilt måte så langt det er mulig. Kulturminnet må på en eller annen måte kunne oppleves av alle og et overordnet mål er at ingen skal stenges ute fra å oppleve våre kulturminner.

Bilde 1 Innlegg fra Universell Utforming AS på Fetsund lenser

Bilde 2 Innføring før workshop på Åsgårdstrand (Foto: Mandag igjen)

Følgende generelle prinsipper for kartlegging ble formidlet før oppstart:

- **Hvilken funksjon/opplevelse er sentralt?**
  - o Mulighet for deltakelse/tilgjengelighet
  - o Sikkerhet
  - o Orientering og veifinding
- **Prinsipper for kartlegging**
  - o Å komme til bygningene
  - o Å komme inn i bygningene
  - o Å komme rundt i bygningene
  - o Å bruke bygget/oppleve kulturminnet
  - o Å komme til og å kunne bruke/oppleve uteoppholdsarealene/funksjonene

- **Type bygg og funksjon**
  - Vektlegging av ulike funksjoner i ulike bygg
  - Vektlegging av ulike arealer, eks skille mellom publikumsarealer og arbeidsarealer
  - Vurder hensyn til drift- og vedlikeholdsrutiner
- **Vurdering av område/funksjoner**
  - Dagens tilstand
  - Behov for utbedringstiltak
- **Ha alle brukere med i vurderingen**
  - Nedsatt syn / blinde
  - Nedsatt hørsel / døve
  - Nedsatt bevegelse / kraft og bruk av hjelpemidler eks rullator / rullestol
  - Nedsatt forståelse / kognitive evner /sensoriske vansker
  - Personer med astma / allergi / kols og andre overfølsomhets sykdommer
  - Alle aldersgrupper / fremmedspråklige

2.3 Digitalt fagmøte

I etterkant av workshopene ble det gjennomført et digitalt fagmøte for å spre erfaringer fra prosjektet. Det var hovedfokus på erfaringer fra prosessen og workshopene som ble presentert av samarbeidspartnere Akershus- og Vestfold fylkeskommunene og deltakere fra de to kulturminnene; Fetsund lenser og Munchs hus og hage.

Fagmøte var en oppsummering for deltakere i prosjektet, men var også åpent for andre interesserte. Under er det listet opp noen erfaringer og synspunkter som kom fram i møtet.

Akershus fylkeskommune

- Et interessant og kompetansebyggende opplegg for alle, som åpnet øyer for ulike løsninger og var veldig bevisstgjørende
- Fetsund lenser var en bra case. Det inneholdt mange ulike temaer som ble diskutert og som var delvis veldig utfordrende.
- Universell utforming er mer enn bare rullestoler og det ble godt formidlet på workshopen.
- Små grep hjelper og kan gi bedre opplevelsen for mange
- Hovedattraksjonen på hvert av kulturminnene er viktig å kunne formidle til fleste mulig
- Alternative løsninger kan gi en merverdi for alle, ikke kun den ene brukergruppen
- Foreslåtte tiltak bør prioriteres etter nytte, omfang og kostnader
- Tidlig felles befaring og kartlegging er nyttig, og spesielt at mennesker med ulike blikk og bakgrunn møtes og drøfter utfordringene
- I kulturminneforvaltning har det skjedd endringer den siste tiden og det er nå mer åpent for løsninger som tidligere ikke hadde fått tillatelse
- Tverrfaglighet må tas med i saksbehandlingen

Representant fra Fetsund lenser

- Fetsund lenser har mange bygg som ligger i et stort uteområde. Ikke alle bygg er i bruk for publikum, men område hvor de ligger må være tilgjengelig
- Det ble tidligere gjennomført en kartlegging av tilgjengelighet i friluftsområde av Statens kartverk hvor det er registret utfordringer i uteområdet. Denne kartleggingen viste at ingen av HC-toaletter var klassifisert som tilgjengelige og enkelte gangforbindelser var for bratte
- På workshopen ble det bekreftet at HC-toalettene ikke var riktig utformet, og innspill om fjerning av skap under servanten og etablering av terskeleliminatorer er enkle tiltak som kan utbedres
- Opplevelsen som er mest spennende på Fetsund lenser er flåteanlegget med muligheten å «gå» på vannet. Samtidig er denne delen den mest utfordrende å gjøre tilgjengelig for alle. Det kreves en vis mobilitet for å kunne ferdes på lensene
- Tilgjengelighet og opplevelse er viktige
- Ved kartlegging er det viktig å se muligheter istedenfor hindringer og ikke bli fastlåst i en løsning, men se på utfordringene med nye øyne
- Prosjektet ga en verdifull erfaring og det vurderes en videreføring av sammenkomster med representanter fra ulike brukerorganisasjoner
- Det er behov for prioritering av mulige tiltak
- Universell utforming ble satt på dagsorden med dette prosjektet

Vestfold fylkeskommune

- Tverrfaglige grupper og deltakere med ulike kompetanser hjelper til å forstå problemstillinger. Problemene kan bli løst på tvers.
- Bygging av tverrfaglig nettverk kan være nyttig hjelp for videre utvikling
- Prosjektet bidro til utvikling av kunnskap og kompetanse
- Det var veldig nyttig å kunne prøve selv med både hvite stoff, rullestol, rullator, eller briller som reduserer synet
- Lokal kunnskap er viktig å ha med i prosjektet, det øker forankring av løsninger i samfunnet
- Hele Åsgårdstrand er en del av løsningen, ikke begrenset til Munchs hus og hage
- Bilder- og filmdokumentasjon gir mulighet å for videre kommunikasjon og kunnskapsformidling
- Erfaringene fra prosessen kan brukes i andre prosjekter

Representant fra Vestfoldmuseene

- Utviklet prosjekt som kartlegger Munchs hage og som skal gjenskape hagen slik den var da Munch bodde der. Prosjektet gir muligheter og vil endre dagens situasjon
- Prosjektet gir muligheter i sammenheng med universell utforming, tilpasning og tilrettelegging av hagen
- «Kulturminne for alle?» er en unik anledning til å jobbe med dette temaet
- Universell utforming er kommet på agenda igjen
- I gruppene var det tverrfaglig samarbeid, en økt forståelse av problemstilling og ulike løsninger ble diskutert
- Mange av deltakere hadde aha-opplevelser og det var gjengående problemstillinger i alle grupper som høye terskler/kant, ujevne underlag mm
- Fysisk praktisk læring, opplevelse og diskusjon med andre er veldig verdifullt

- Det var bra at workshopen tok hensyn til både Munchs hus og Åsgårdstrand sentrum med besøksenteret og sine trange gater
- En kommentar: det er ikke penger til gjennomføring av tiltak hverken i kommunen eller ved museum. Det ville ha vært lurt å avsette midler sammen med finansering av utredningene

3 Workshop case Fetsund lenser, Akershus fylkeskommune

Fetsund lenser ligger ved Glomma og omfatter et 2,5 kilometer langt fløttingsanlegg i vann og flere bygninger på land. Det er gangforbindelser mellom byggene på land og langs elva til lensene på vannet. Fløttingsanlegget ble fredet i 1987 som et industrielt kulturminne.

Innledning til workshopen ble gjennomført i Bestyrerboligen ved Fetsund lenser. Det var totalt 24 deltakere som var fra Akershus fylkeskommune, ansatte ved Fetsund lenser og representanter fra Hørselshemmedes landsforbund Nedre Romerike (HLF).

Gruppeinndeling

Deltakerne ble delt inn i fire grupper med seks personer med forskjellig faglig bakgrunn i hver gruppe. Hver gruppe hadde ansvar for et kartleggingsområde med noen tilhørende stikkord. Deltakere kunne undersøke og vurdere andre områder når de hadde avsluttet sine oppgaver. Alle grupper fikk tildelt hvit stokk, briller med synsreduksjon og tommestokk. Enkelte gruppe-medlemmer prøvde ut både briller og hvit stokk.

Gruppe 1: Vinkelen, gammel arbeiderbolig

- Bygget har tre innganger med trapper.
- Skal brukes som utstillingslokale med mulig kafe, toalett og utstillingsrom i den gamle arbeiderboligen.
- Arbeiderboligen som også ble brukt som spisesal.
- Etter nedlegging ble den brukt som barnehage, i denne sammenheng ble det gjennomført noen ombygginger.

Bilde 3 Vinkelen (Foto: Akershus fylkeskommune)

Bilde 4 Inngang Vinkelen (Foto: Akershus fylkeskommune)

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Gangatkomst har en del snubleelementer/hindringer som anker/fortøyningsringer av metall som ligger i gangvei. Avklaring: Er gangvei fredet?	Fjerning av hindringer eller mulighet for omlegging av gangvei. HC-parkeringsplass etableres nær bygningen.
Tre innganger med bratte trapper, to av dem er for publikum.	Etablere trinnfri tilkomst til en av inngangene. En inngang har ikke original dør. Mulighet for utvidelsen og etablering av rampe?
Trappene mangler håndløpere og en dør har høyt trinn.	Etablering av noe å støtte seg på eller håndløpere i trapper.
Alle dører både inn- og utvendig har bredde på 80 cm.	Avklaring om det er mulig å utvide enkelte dører? Ikke originale dører. 80 cm kan fungere. Det er viktig med terskel fritt eller lave terskler som er enkle å komme over.
Stort rom med høy takhøyde har dårlig akustikk og ble brukt som spisesal.	Etablering av lyddempende materialer i gammel spisesal. Møblering, andre tiltak som f.eks. gardiner osv.
Toalettet har høyt gulv/terskel, ble oppgradert på 90-tallet.	Mulighet for tilbakeføring av toalettet og fjerning av hevet gulv/terskel?

Gruppe 2: Anlegget på elva

- Flere bygg langs anlegget ble brukt som hvilerom/hvilebrakker
- Byggene har trinn i inngangene
- Et bygg leies ut til overnatting
- Fløytingsanlegg (gangbryggene) er uten rekkverk og har trinn enkelte steder
- Tilgjengelig tilkomst til lensene mangler

Bilde 5 Inngang hvilebrakke

Bilde 6 Tilkost båt

Bilde 7 Lenser på elva

Bilde 8 Skoleklasse på lenser

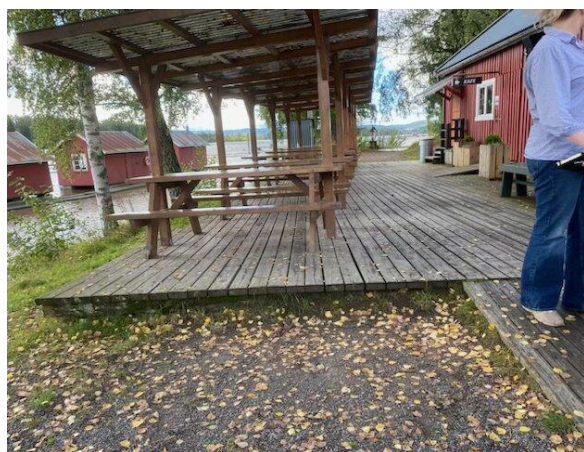
Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Smale og glatte stokker flytende på vannet. Det mangler sikring mot kanter eller vannet. Ved test av briller med redusert syn, ligger fokus på å holde balansen og ikke på opplevelsen. Ved bruk av hvit stokk hang den fast flere ganger i brede sprekker mellom flytende stokker. Vannveien mot øya (for fritidsaktiviteter) og ved en gammel brakke (hvilebrakke?) har samme utforming og utfordringer. Øya brukes av familier, skoler osv.	Utvidelsen/tilrettelegging av demonstrasjonsområdet eller etablering av et alternativt område som har f.eks. ramper i tilkomst, håndløpere og stabilere gangvei på vannet. Bedre tilpasning av hele alternativt område uten å ødelegge hele kulturminneopplevelsen. Etablere ny guidet tur på vannet med et av fartøyene, kan gi en nesten likt opplevelse. Mulighet for alternativ vei til øya? Ferge?
Høye trinn og terskel mot hvilebrakkene. Håndløpere eller støttemulighet inn til brakkene mangler.	Etablere av noe å støtte seg. Undersøke mulighet for trinnfri tilkomst inn til én ikke original hvilebrakke.
Skilt har for liten skrift, er delvis for høyt plassert og/eller det er vanskelig å komme nært pga. naturdekke.	Oppgradering av skilt med større skrift, flytte til lavere plassering og etablere mulighet til å komme nært. Mulighet for turer med audioguide?
Hele anlegget er dårlig tilrettelagt for enkelte. Vanskelig å gjøre tiltak uten å redusere opplevelsen av anlegget.	Utvidelsen/tilrettelegging av demonstrasjonsområdet eller etablering av et alternativt demonstrasjonsområde. Bedre informasjon om tilgjengeligheten på nettsiden for å skape tydelige forventninger.

Gruppe 3: Kafe, butikk og WC

- Butikken «Endeli», billettsalg
- Butikken er veldig sentral plassert i museumsområde, godt egnet til formidling av generell informasjon rundt museum
- Hvordan oppleves butikken?
- Fungerer informasjonsformidling for alle både i butikk og kafe?
- Kant i inngangen til kafe
- Fungerer salgsdisken i kafe?
- Hvordan oppleves kafeen?
- Fungerer HC-WC?

Bilde 9 Informasjonsbrosjyrer i cafeen

Bilde 10 Utesitteplasser ved cafeen

Bilde 11 Høye trinn i butikken

Bilde 12 Trapp i inngang til butikken

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
HC-toalettene har for liten størrelse, vanskelig å snu med rullestol.	Utvidelse hvis de ikke er fredet. Informasjon på internettsiden.
Vasken har skuff under, mangel på benfrihet under vasken, som hindrer bruk av såpe og tilkomst til vask. Plassering av dopapir er for langt unna toalettet.	Fjerne skuff under vasken i HC-toalett og etablere benfritt areal. Flytte såpe og papir ved vasken tilgjengelig for mennesker i rullestol, kortvokste og barn. Plassering av dopapir nærmere toalettet.
Kanter og høye terskler i bygg og enkelte ramper.	Redusere høyder og/eller etablere eliminatorer.
Gangatkomst fra HC-bygget ned til vannet har for bratt helning.	Undersøke mulighet for bedre tilrettelegging med håndløper osv. i en annen vei fra toalettbygget til vannet.
En glassplate med blindeskrift ved butikken. Hva står på platen? Informasjon oppdatert? Blindeskrift som var etablert tidligere i besøkssenteret fungerte ikke.	Kontroll av informasjon som formidles med blindeskrift. Undersøke om synshemmede har nytte av blindeskrift og/eller teknologiløsninger.
I kafeen for liten skrift under bildene, noen ganger blender belysning som gjør det vanskelig å lese.	Øke skriftstørrelse under bilder i kafeen og fjerne blending fra belysning der det er et problem.
Glassvinduet i kafeen har markering som er vanskelig å se.	Endre glassmarkering/supplere på vinduet i kafeen, forbedre synlighet.
Plassering av sukker, te og informasjonsbrosjyrer er ikke tilrettelagt for mennesker i rullestol, kortvokste eller barn.	Etablere sukker, te og informasjonsbrosjyrer osv. tilgjengelig for alle og godt synlige (stående format?) Lage informasjonsbrosjyrer som er intuitivt å forstå.
Mange mennesker med redusert hørsel har dårlig balanse og noen steder er det vanskelig å gå.	Etablere noe å støtte seg på i områder med kant, trinn og stor helning.
Dører i butikken har for svak kontrast mot bakgrunnen.	Øke kontrast mellom dører og bakgrunn hvis mulig

Gruppe 4: Uteområdet, ankomst og generelt

- Uteområdet er stort, med flere bygg og aktivitetspunkter
- Våtmarkssenteret i våtmark Nedre Øyeren ligger i uteområdet og er mye i bruk
- Veifinning fra parkeringsplass til enkelte besøkspunkter
- Er det trinnfrihet i gangforbindelsen?
- Er det tilfredsstillende skilting?
- Tilkomst til skilt og informasjonsformidling
- Materialbua

Bilde 13 Skilting ved atkomst

Bilde 14 Skilting i uteområde

Bilde 15 Skilting ved elveanlegget

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Mangler gangvei og fotgjengerovergang fra tog og buss.	Offentlig vei – kan formidles videre til ansvarlig myndighet.
Atkomst til materialbua fra trafikkert vei uten sikring.	Undersøke om det er mulig å få etablert en sikring/skjerming mot trafikkert vei for arbeiderene.
Sykkelparkering mangler.	Undersøke etablering og mulig plassering.
Benker langs gangveier mangler armlener og ryggstøtte.	Etablere noen benker med armlener og ryggstøtte.
Liten skrift på skilt mange steder i uteområde, mange er for høyt plassert, enkelte med vanskelig vinkel eller det er ikke mulig å komme nært nok, pga. naturdekke. Gjelder også veibeskrivesskilt, som er vanskelig å lese for mennesker med nedsatt syn. Bygget er skiltet med feil navn (er ikke butikk), utydelig informasjon.	Etablere skilt med større skrift, bedre kontrast, lavere plassering og som er intuitivt å forstå for mange. Guidete turer på mobil? Vurdere etablering av taktilt oversiktskart, planløsninger og ved tilkomst til båter og hvilebrakker. Etablere fast dekke i atkomst og rundt skilt for å komme nært.
Løst grus på bakken som reduserer framkommelighet.	Forbedre grusbelegg slik at framkommelighet forbedres.
Flere steder er det ikke mulig å komme nært rampene eller søppelkasser, det mangler fast og jevnt belegg.	Etablere fast dekke i atkomst og rundt.
Bratte helninger enkelte steder.	Etablering av rekkverk/håndløpere i uteområde hvor det er veldig bratt.
Flere ramper er ujevne og glatte og med kanter eller åpninger i overganger.	Utbedre ramper med håndløpere, etablere midlertidige gummimatter og fjerne kanter eller lukke åpninger i overganger.
Båten «Gahn» har ramper som ikke har tydelig nok kontrast.	Etablere kontrast, undersøke rundt fredning.
Trappen ned til fløyteanlegget var farlig for alle: glatt, bratt, ujevn og uten rekkverk og håndløpere.	Sikre tilkomst til fløyteanlegg via trapp, fjerne ujevnheter og etablere materialet som gjør trinnene mindre glatte, samt vurdere mulighet for håndløpere.

4 Case: Munchs hus og hage, Vestfold fylkeskommune

I 1898 kjøpte Munch huset i Åsgårdstrand som ble hans faste bosted i flere år. På eiendommen var det en stor og veldyrket hage. Munch brukte hagen veldig mye som motiv, til rekreasjon og til å dyrke bær, frukt og grønnsaker. I 1947 ble det åpnet verdens første Munchmuseum i det huset. Eiendommen ble fredet i 2013.

Innledning til workshop er gjennomført i «Grand Hotel» i Åsgårdstrand. Det var 21 deltakere hvorav flere fra Vestfold fylkeskommune, Horten kommune og Vestfoldmuseene samt representanter fra det fylkeskommunale og det kommunale rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse og fra eldrerådet, lokal velforening og reiselivsforening, med flere.

Gruppeinndeling

Deltakerne ble delt inn i fire grupper med personer av forskjellig faglig bakgrunn. Hver gruppe hadde ansvar for et kartleggingsområde med noen tilhørende stikkord. Deltakere kunne befare og vurdere andre områder når de hadde avsluttet sine oppgaver. Alle grupper fikk tildelt hvit stikk, briller med synsreduksjon og tommestokk. I tillegg var det mulig å bruke rullestol og rullator. Enkelte gruppemedlemmer prøvde ut både brillene, hvit stikk og rullestol. Det ble mye intern diskusjon i gruppene og enkelte vekslet mellom gruppene.

Bilde 156 Munchs hus med hage (Foto: Mandag igjen)

Gruppe 1: Munchs hus

- Bygget har to innganger, en med trapp fra hagen og en med kant mot veien
- Munchs hus er selve museum
- Innredet og bevart etter Munch
- Det er kjøkken, soverom og gjesterom i bygget og et eget lite bygg som ble brukt som atelier av Munch
- Munchs atelier er ikke tatt med i kartleggingen

Bilde 167 Inngang til Munchs hus fra Edvard Munchs gate (Foto: Mandag igjen)

Bilde 178 I Munchs hus (Foto: Mandag igjen)

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Kanter fra Edvard Munchs gate mot inngang til Munchs hus. Satt opp for å øke sikkerhet for ansatte og besøkende mot trafikken.	Redusere trafikk i Munchs gate. Øker sikkerheten for alle trafikanter.
I inngangen er det terskel og en liten mobil rampe som heller litt.	Mobil rampe eller deksel som lage en jevn og fast overgang mellom fortau og huset. Etablere fast rutine på å montere den mobile rampen i inngangen, sjekk om det blir snublefare for andre.
Vanskelig å få inn manuell rullestol i denne inngangen, liten plass.	Fjerne utstyr som står i veien. Rundt omkring inngangsdøren. Mulighet for å fjerne dørblad midlertidig?
Elektriske rullestoler tas ikke lenger imot, gulvet tåler det ikke lenger.	Legge ut informasjon om redusert tilkomst for elektriske rullestoler på internettsiden.
Dårlig belysning og kontraster inn i bygget.	Dele ut mobil belysning til besøkende. Formidlerne bruker lommelykt i dag.
Høye terskler.	Etablere terskeleliminatorer i dører som har nok bredde for rullestol og som fører til rom med tilstrekkelig bevegelsesareal.

Gruppe 2: Munchs hage/Munchparken

- Munchparken kan deles i Munchs hage som tilhørte huset og eiendommen som var opprinnelig ved siden av huset
- Begge deler må ses i sammenheng
- Hageutgravning foretas kun i delen som var Munchs hage som skal tilbakeføres så langt det er mulig
- Hagen skal avgrensnes med steingjerde med en åpning som gjør hagen åpen for alle.
- Parken brukes av mange til trening og som snarvei mellom Edwards Munchs gate øverst og Havnegata nederst i parken.
-

Bilde 19 Bratte og lange stier i parken.
(Foto: Mandag igjen)

Bilde 20 Diskusjoner i gruppen
(Foto: Mandag igjen)

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Veldig bratte og lange stier. Grøntarealet brukes av ulike personer med barnevogner, syklistene, gående og andre med varierende forutsetninger.	Det er mulig å tilpasse hagen og parken bedre med håndløpere og slankere stigninger. Mulighet for bedre tilpasninger stort sett i den sørlige parkdelen. Omlagning av eksisterende stier for å etablere mindre helning, må ta hensyn til svingradius til ulike hjelpemidler. Etablering av mulige håndløpere langs stier må ses i sammenheng med helhetlig uttrykk. Etablering av hvilemuligheter langs stier.
Trapp i parken brukes som snarvei mellom øvre og nedre del, Trappen mangler godt synlighet og håndløpere/rekkverk.	Utbedre trappen, etablere håndløpere/rekkverk og trinnmarkering. Kan brukes som trimtiltak eller som snarvei.
Tilkomst til parken fra Munchs gate er utfordrende med kant og bratt helning.	Tilkomst til parken fra Munchs gate kan forbedres, kanten fjernes og helning reduseres.

Gruppe 3: Besøkscenter/Rådhuskvartalet

- Flere ulike funksjoner på samme sted: digital Munch formidling, restaurant, bymuseum, galleri, atelier og museumsbutikk i ett bygg og besøkscenteret rett ved siden av.
- Gamle rådhuset har trinnfri inngang med rampe og trapp.
- Inngang til besøkscenteret har trapp.

Bilde 21 Inngang til besøkscenteret

Bilde 182 Inngang til rådhuskvartalet

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Hovedinngang til gamle rådhuset har trapp og rampe som mangler håndløpere.	Etablere håndløpere i rampen og i trappen.
Rampens start og slutt er ikke godt nok synlig, og rampen føles utrygg siden det er lett å komme utenfor kanten.	Etablere kontrastmarkering i rampen og trappenes trinn.
Det er mulig for svaksynte eller blinde å snuble i rampens kanter.	Etablere kantsikring i rampen.
Inngang til besøkscenteret har trapp som mangler håndløpere og for lite horisontalt areal foran døren.	Etablere håndløpere i trapp til besøkscenteret. Etablere trinnfri tilkomst til besøkscenteret med tilfredsstillende horisontalt areal.

Gruppe 4: Åsgårdstrand/Logistikk

- Veifinning i viktig byområdet og mot besøksenteret, Munchs hus med park og forbindelse til sjøen
- Hvordan fungerer informasjonsformidling på historisk viktige steder for å kunne oppleve Munch?
- Gangforbindelser - utforming og brukbarhet
- Trafikk og sikkerhet

*Bilde 193 Munchs hus
(Foto: Google maps)*

*Bilde 24 Trange gater med bratte
helninger (Foto: Google maps)*

*Bilde 25 Broen fra "Pikene på broen" har ujevnt
belegg. (Foto: Google maps)*

Utfordringer	Mulige utbedringstiltak
Enkelte Munch motiver i byen har QR-kode for å kunne oppleve dem for seende. Ikke mulig å oppleve dem på en annen måte.	Utforske om det er andre muligheter å formidle motivene. Etablere QR koder til flere motiver fra Munchs malerier i byen.
Bruen fra motivet «Pikene på broen» har ujevnt belegg og tverrfall.	Utjevne belegg og tverrfall på broen hvis mulig.
Farlige og uoversiktlige trafikksituasjoner, trangt med plass til alle trafikanter pga. smale veier: syklist, el syklist, sparkesykler, gående, kjørende biler, parkerte biler, barnevogner, rullestoler, rullatorer osv.	Redusere trafikk i Edvard Munchs gate. Øke sikkerheten for alle trafikanter.
Rådhuskvarartalet med besøkssenteret har skilt med mye informasjon, vanskelig å orientere seg og finne riktig vei og riktig bygning.	Etablere skilt som er intuitivt å bruke og forstå.

5 Evaluering av prosjektet

Målgruppen for prosjektet er de som arbeider innenfor museumsbransjen og med kulturminner, fylkeskommuner, kommuner, prosjekterende, driftere av bygget osv. Godt samarbeid med museumsansatte, kommuner og fylkeskommuner har skapt et prosjekt som mange flere enn bare denne gruppen kan ha nytte av.

Universell utforming, kartlegging og tilrettelegging av fredete eller vernete kulturminner ble satt på agendaen med dette prosjektet. Det var stor interesse for temaet og det digitale kurset og fagmøtet hadde fra 60 til over 100 deltakere. Det ble gjennomført en evaluering etter den digitale samlingen som viste at det var et nyttig kurs med bra innhold.

Kombinasjonen av praktisk kartlegging i tverrfaglige grupper og digital informasjonsformidling skapte en god forståelse av problemstillingen og økte kunnskapen. Det var mye å lære fra hverandre og det ble fremhevet viktigheten av å begynne tidlig med samarbeid i prosessen. Diskusjonene og arbeidet i tverrfaglige grupper var inspirerende. Foredragsholdere med ulik bakgrunn og kompetanse i kombinasjon med erfaringer fra brukerrepresentanter økte forståelsen for at det er mulig å gjøre utbedringstiltak slik at flere kan oppleve våre kulturminner.

Som innspill til forbedringer ble det nevnt en tettere gjennomføring av prosjektet med kortere tidsrom mellom digitalt kurs, workshopene og oppsummerende fagmøte. Det er enklere å holde oversikt og informasjonen fester seg bedre i hukommelsen. Det ble også nevnt et ønske om å ha en universell utforming-rådgiver i hver gruppe på workshopene for å kunne gi mer inspirasjon og veiledning i gruppene underveis.

Vedlegg 1 Forslag til sjekkpunkter ved kartlegging

Sjekkpunktene under er ment som et forslag til å vurdere om museumsområdet kan besøkes av alle, om det finnes utfordringer og barrierer som kan utbedres og hvordan vernehensyn kan ivaretas. Punktene er ikke tilstrekkelig utfyllende og må tilpasses hensikt og behov på de ulike stedene som skal kartlegges og vurderes. Det anbefales sterkt å ha med ulike fagmiljøer og brukerrepresentanter på en eventuell kartlegging av universell utforming og vernehensyn.

A	Informasjon før besøk (på nettsiden til museet)	Notat
A.1	God beskrivelse av hvordan komme dit, parkeringsforhold, HC-parkering, avstand fra kjørbare vei og parkering til bygg/anlegg.	
A.2	Er det trinnfri tilgang inn og til alle besøksarealer?	
A.3	Er det fast og jevnt underlag på gangveier?	
A.4	HC-toalett (vis gjerne mål og bilde av rom og toalett)	
A.5	Beskriv hvordan informasjonen formidles (visuelt og auditivt).	
A.6	Finnes det hvilemuligheter?	
B	Å komme frem	
B.1	Er det lett å finne veien fra atkomstområdet videre til attraksjoner, inngangspartier og de viktige arealene?	
B.2	Er det tilstrekkelig informasjon og er skiltene lett å lese og forstå?	
B.3	Er HC-parkering plassert nær inngang/attraksjoner?	
B.4	Har HC-parkering jevnt og plant dekke?	
B.5	Er gangatkomstene som fører til hovedinnganger og hovedattraksjoner trinnfrie, med fast dekke og uten hindringer?	
B.6	Har gangatkomstene moderate stigninger?	
B.7	Har gangatkomstene visuell og taktil avgrenset og tilstrekkelig bredde?	
B.8	Er det god belysning langs gangatkomstene?	
B.9	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
B.10	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av byggverket/uteområdet/anlegget?	

C	Å komme inn i bygg/anlegg	
C.1	Er inngangen godt synlig og lett å finne?	
C.2	Er det trinnfri tilkomst til bygg/anlegg noen steder?	
C.3	Har inngangsdørene/tilkomst lav terskel?	
C.4	Er inngangsdørene lette å åpne?	
C.5	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
C.6	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av byggverket/anlegget?	
D	Å komme rundt i bygg/anlegg	
D.1	Er det lett å finne fram og orientere seg i bygget/anlegget?	
D.2	Er det trinnfrie forbindelser mellom etasjer/rom/anlegg?	
D.3	Hvis det er heis, har den tilstrekkelig størrelse og er den lett å bruke?	
D.4	Har dører kontrast til veggen, tilstrekkelig bredde og er de enkle å åpne?	
D.5	Er det tilstrekkelig belysning som ikke virker blendende i bygget/anlegget?	
D.6	Har trappene håndløpere? Er de sikre å gå i?	
D.7	Har trappetrinnene kontrastmarkering?	
D.8	Er det god belysning i trappene?	
D.9	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
D.10	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av byggverket/anlegget?	

E	Å bruke rom/anlegget	
E.1	Har informasjonsskranke/billettsalg/salgsdisk betjeningshøyde for sittende og kortvokste? Mellom 0,8-1,2 m.	
E.2	Har utstillingsmøblering tilpasset høyde for sittende, stående og barn?	
E.3	Er det god belysning i rom og utstillinger?	
E.4	Er det god akustikk i rom og utstillinger?	
E.5	Er det snuareal med minimum diameter 1,5 m for mennesker i rullestol i alle rom?	
E.6	Er det tilstrekkelig hvilemuligheter og har noen av sitteplassene arm- og rygglenere?	
E.7	Er det integrert plass til rullestol i forbindelse med møblering?	
E.8	Er det mulig å bruke audioguide i kulturminne? Finnes det taleoverføringsutstyr?	
E.9	Er skilting/markering av punkter som presenteres i audioguiding god nok synlig?	
E.10	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
E.11	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av byggverket/anlegget?	
F	Toaletter for alle	
F.1	Er det ett eller flere HC-toaletter?	
F.2	Er det akseptabel avstand til nærmeste HC-toalett fra alle steder i kulturminnet?	
F.3	Er det trinnfri atkomst til HC-toalett?	
F.4	Har HC-toalettet snuareal på sirka 1,50 m?	
F.5	Er det tilstrekkelig fritt gulvareal på begge sider av toalettet?	
F.6	Er det armstøtter på begge sider av toalettet?	
F.7	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
F.8	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av byggverket/anlegget?	

G	Uteområde	
G.1	Er gangveiene utformet med fast dekke?	
G.2	Har gangveiene taktil og visuell markering?	
G.3	Er det moderat stigning i gangveiene?	
G.4	Er det avsatt plass til personer i rullestol ved aktivitetsområder og utemøblering?	
G.5	Er det god belysning i gangveiene og ved aktivitetsområder?	
G.6	Kan alle aktiviteter/attraksjoner brukes av alle?	
G.7	Er det hvilemuligheter jevnt fordelt i uteområde?	
G.8	Påvirkes noen sjekkpunkter av vernehensyn? Hvilke?	
G.9	Påvirker mulige tiltak opplevelsesverdier av uteområdet/anlegget?	

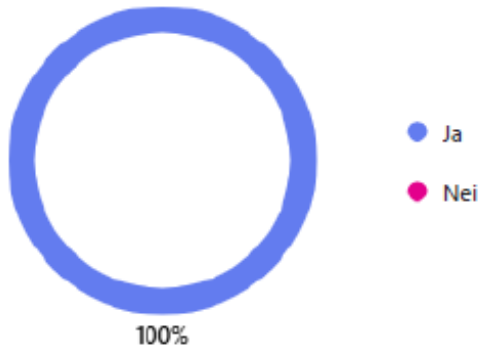
Vedlegg 2 Programmer på kurs, workshoper og fagmøte

Digital fellessamling

Oppstart 12:00	
Velkommen!	Heidrun Lommertz, Universell Utforming AS
Åpning	Geir Lippestad, Advokatfirmaet Lippestad, styreleder Universell Utforming AS
Universell utforming og forankring i lovverk, forskjell mellom nye og eksisterende bygg og omgivelser	Trine Presterud, Universell Utforming AS
Prosessveileder-hvordan går frem i arbeidet med tilgjengeliggjøring	Josefine Rockett Westre, Riksantikvaren
Erfaringer fra "Seminar om universell utforming i fredete og vernede bygninger" på Agatunet	Line Iversen, Hardanger folkemuseum
Mulige spørsmål	
Brukererfaringer	Helga Jerven (eget innlegg og innlegg til Anna Amundsen)
Brukererfaringer	Jan Jakobsen
Brukererfaringer	Harald Off
Brukererfaringer	Øivind Skotland
Hvordan utføres kartlegging, prioritering av tiltak	Trine Presterud, Universell Utforming AS
Avslutning 15:00	

Spørreundersøkelse med evaluering av digital fellessamling

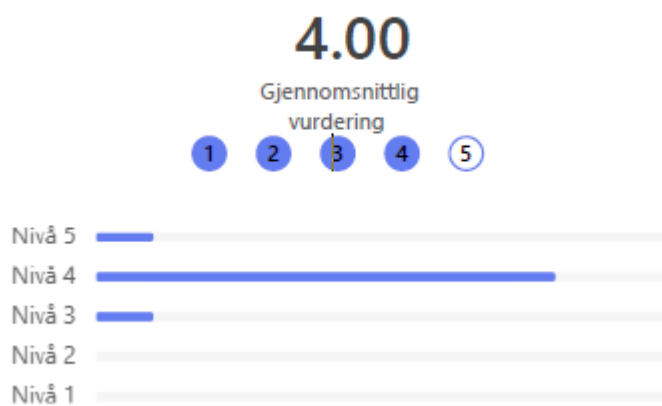
1. Deltok du på hele webinaret? (0 poeng)

2. Hvor nyttig synes du innholdet var? (0 poeng)

3. Hvor mye forkunnskap hadde du om tema (0 poeng)

4. Hva synes du var bra?

9 Svar

1	anonymous	Faglig veldig bra og inspirerende til å jobbe med kulturminner og universell utforming.
2	anonymous	Belyste problemstillingen fra veldig mange synspunkter, mye nytt å lære
3	anonymous	Alt var på et meget konkret nivå - veldig "matnyttig"!
4	anonymous	Veldig fint at vi fikk innsikt i arbeid til uke personer og prosjekter, da både RA og Agatunet, men også at vi fikk høre erfaringene til personer som faktisk trenger universell utforming mest og har en funksjonsnedsettelse.
5	anonymous	Grundig, men lettfattelig introduksjon. Relevante innlegg, veldig fint å høre fra brukerepresentanter.
6	anonymous	Får fram både detaljer og helhet, at det tar tid, viktig med prosess og læring, men også at vi alle har noe og lære og må finne løsninger. Veldig bra innlegg med brukerne.
7	anonymous	Helheten og sammensetningen var fin. Lippestad med uu i kontekst med samfunnsverdier - formulerte holdningsarbeidet svært fint. RA var god, knyttet sammen holdningsarbeidet med konkrete saker og løsninger, nyttig. Helga Jerven var svært konkret og belyste relevante situasjoner godt. øyeåpner. UUAS og Agatunet formildet også veldig fint, men dette kjenner jeg til fra før :)
8	anonymous	Flere dyktige og engasjerte foredragsholdere med ulik bakgrunn og kompetanse på området. Veldig interessant med erfaring og innspill fra brukerrepresentanter.
9	anonymous	Innspill fra brukerne

5. Forslag til forbedringer:

3 Svar

ID ↑	Navn	Svar
1	anonymous	Synes sammensetningen av kurset var bra.
2	anonymous	Ingen - bra med tre pauser på en så lang økt, det funket
3	anonymous	Enda mer konkrete eksempler til inspirasjon

6. Har du forslag til andre kurs/temaer innenfor universell utforming?

4 Svar

ID ↑	Navn	Svar
1	anonymous	En gjennomgang av aktuelle hjelpemidler er nyttig, selv om det i mange tilfeller er snakk om skreddersøm til bruk i kulturminner, så er det likevel en mengde tekniske og praktiske hjelpemidler som kan tas i bruk uten stedstilpasninger. Kjennskapen til disse antar jeg er bregrenset.
2	anonymous	Nå vet jeg ikke om opptaket blir tilgjengelig for deltakere, men det hadde vært veldig fint. Eller i alle fall at man sendte ut en samlet epost eller hadde en side med presentasjonene.
3	anonymous	Det er mange områder - f.eks. lyd og lys har til nå ikke vært like fått like mye oppmerksomhet som bevegelseområdet. Når man først kommer inn, er det viktig å se og høre mest mulig for å kunne delta.
4	anonymous	Skulle gjerne hatt et foredrag ved Lippestad om samfunnsinkludering og bærekraft / inkludering som knytter sammen CRPD, folkehelse og uu - med bærekraft. (Til opplæring i fylkeskommunene /kommunene - det er en jobb løfte uu og CRPD slik at det er integrert i alt, det blir lett oppfatet som speilatiltak)

Workshop Fetsund lenser, Akershus fylkeskommune

Bilde 26 Lenser og hvilebrakker på Glomma

Opstart kl 10:00	Universell Utforming AS
Presentasjon av kulturminne som kartlegges	Museum
Forberedelse av kartlegging	Universell Utforming AS
Ut å identifisere/kartlegge utfordring i bygninger/områder	Gruppearbeid
Lunsj	
Presentasjon av utfordringer og forslag til tiltak, diskusjon	Gruppene
Innlegg fra VFK om kulturminneforvaltning og saksbehandling	Rune Jensen (AFK)
Avslutning kl 15:00	

Workshop Munchs hus og hage, Åsgårdstrand, Vestfold fylkeskommune

Bilde 27 Munch hus - Foto: Siv Abrahamsen

Oppstart kl 9:00	
Velkommen og presentasjon av deltakerne	Rakel Skjerve, Vestfold fylkeskommune - plan
Introduksjon til dagen	Universell Utforming AS
Museenes arbeid for tilgjengelighet	Hanne Bügel, Vestfoldmuseene
Kulturminner, kulturmiljø, fredning, områdeplan, forvaltning og roller	Siv Abrahamsen, Vestfold fylkeskommune - kulturarv
Munchparken – Friområde og kyststi - fysisk forvaltning	Sven-Erik Petersen, Horten kommune – park og idrettssjef
Munch hus og Munchs hage, historie, hageutgravningen, og å ta imot gjester	Solfrid Sakkariassen, Vestfoldmuseene – prosjektleder Munchs hage
Introduksjon om registreringen og oppdeling i grupper	Universell Utforming AS
Ut i felten!	Alle
Lunsj	
Oppsummering, erfaringer, drøftinger, veien videre	Universell Utforming AS leder ordet
Avslutning kl 15:00	

Digitalt fagmøte

Oppstart 12:00	
Velkommen! Om prosessen	Universell Utforming AS
Erfaringer fra prosjektet	Hanne Huseby, Akershus fylkeskommune
Workshop Fetsund lenser	Maria Norberg, Fetsund lenser
Erfaringer fra prosjektet	Rakel Margrete Skjerve, Vestfold fylkeskommune
Workshop Munchs hus og hage	Solfrid Sakkariassen, rådgiver Munchs hus, Vestfold museene
Faglige råd og oppsummering	Universell Utforming AS
Mulige spørsmål	
Avslutning 14:00	

Vedlegg 3 Utdrag av lovverk

Likestillings- og diskrimineringsloven

§ 17. Universell utforming (utdrag):

Offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner.

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Plikten gjelder ikke utforming eller tilrettelegging som innebærer en uforholdsmessig byrde for virksomheten.

Plikten anses som oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i lov eller forskrift.

§ 19. Aktivitetsplikt for universell utforming

Offentlige virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen virksomheten. Det samme gjelder for private virksomheter rettet mot allmennheten.

Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette innebærer en plikt til å jobbe aktivt og målrettet for å redusere eller fjerne barrierer i det fysiske miljøet.

Kulturminneloven

§1. Lovens formål

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven er det viktigste verktøyet for å oppnå universell utforming i de fysiske omgivelsene.

I Plan- og bygningslovens § 1-1. *Lovens formål* står det blant annet følgende:

«Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak.»

Byggteknisk forskrift, TEK17

Forskrift om tekniske krav til byggverk trekker opp grensene for det minimum av egenskaper et byggverk må ha for å kunne oppføres lovlig i Norge. Forskriften skal sikre at tiltak planlegges, prosjekteres og utføres ut fra hensyn til god visuell kvalitet, universell utforming og slik at tiltaket oppfyller tekniske krav til sikkerhet, miljø, helse og energi. I TEK1 7 gis beskrivelser av hvilke krav som stilles til bygg og opparbeidete uteområder.

Universell Utforming AS